מאי לאו בעוף דקא בעי ליה לדמיה [א]ליניכא לא בחיה דקא בעי ליה לדמיה ללכא: ת"ש [ב]מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה נהי נמי דכי תבר ליה שדרה ומפרקת הויא לה טרפה תהני לה סכין לטהרה מידי נבלה הוא דאמר כי האי תנא [א] דתניא [ג]ר"א הקפר ברבי אומר מה ת"ל [1]אך כאשר יאכל את הצבי וגו' וכי מה למדנו מצבי ואיל מעתה [ד]הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין מה פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה ועוף אין לו שחיטה מדברי תורה אלא מדברי סופרים מאן תנא דפליג עליה דרבי אלעזר הקפר רבי היא [ה]דתניא רבי אומר [2]וזבחת כאשר צויתיך [א]מלמד [ו]שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה: אחד בעוף: איתמר ר"נ אמר [ב]או וושט או קנה רב אדא בר אהבה אמר וושט ולא קנה ר"נ אמר או וושט או קנה אחד קתני אחד כל דהו רב אדא בר אהבה אמר וושט ולא קנה מאי אחד מיוחד (סימן שחט חצאין גרגרת פגימה דחטאת העוף) מיתיבי [ז][ג]שחט את הוושט ואחר כך נשמטה הגרגרת כשרה נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט את הוושט פסולה שחט את הוושט ונמצאת גרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה אם לאחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה ואמרו [ח]כל ספק בשחיטה פסולה ואילו שחיטה בגרגרת לא קתני משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי ת"ש [ט]שחט [ד]שני חצאי סימנין בעוף פסולה ואין צריך לומר בבהמה ר' יהודה אומר בעוף עד שישחוט את הושט ואת הורידין משום דושט סמוך לורידין ת"ש [ט][ה]שחט חצי גרגרת ושהה כדי שחיטה אחרת וגמר שחיטתו כשרה מאי לאו [ו]בעוף ומאי גמרה גמרה לגרגרת לא [ז]בבהמה ומאי גמרה גמרה לשחיטה כולה ת"ש [י][ח]הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה מאי לאו בעוף ומאי גמרו גמרו לקנה לא בבהמה ומאי גמרו גמרו לוושט ת"ש [כ]כיצד מולקין חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לוושט או לקנה הגיע לוושט או לקנה חותך סימן אחד ורוב בשר עמו ובעולה שנים או רוב שנים תיובתא דרב אדא בר אהבה תיובתא מאי הוי עלה כדקאמרת דלמא שאני התם דאיכא שדרה ומפרקת מאי ת"ש דההוא בר אווזא דהוה בי רבא אתא כי ממסמס קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד

נשחטיה

מאי לאו בעוף. קאי שהרי דמו ראוי ליניכא לתולעת הגדלה בבגדי צמר שקורין טיני"א כדכתיב[ל] כבגד אכלו עש וקאמר נוחרו ויפטר מן הכסוי ואי אין שחיטה לעוף נוחרו צריך כסוי שזו היא שחיטתו: **ללכא.** צבע עור אדום שקורין פרק"א: **מלק.** עוף קדשים בסכין נבילה דאין מליקה אלא בציפורן: **נהי נמי [דכי סבר] שדרה ומפרקת.** בלא רוב בשר כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף כא.) הויא טרפה משום דסכין לאו מליקה הוא: **תיהני לה סכין.** שחותך סימנין לאחר שנטרפה: **לטהרה מידי נבילה.** דהא טרפה ששחטה אינה מטמאה[מ] ועוד[י] נחירתו זו היא שחיטתו והך שחיטה מן העורף בין שהוא מחליד ובין שהוא דורס כדאמרינן בפ"ק (שם דף כ:) מ"מ לא גרעה מנחירה וטרפה מיהא הויא דמודה רבי יצחק שיש טריפה לעוף כדתנן (לקמן דף נ.) אלו טרפות בעוף ואין כשר בו אלא נחירה שהיא בסימנין כדכתיב ושפך [ויקרא יז] או עיקור אבל הריגה בעלמא לא: **הוא דאמר.** רבי יצחק בן פנחס דאמר כי האי תנא[נ] עוף אין לו שחיטה וכו': **כרבי.** גדול בדורו: **אך כאשר יאכל וגו'.** בפסולי המוקדשין שנפדו במומן קאי: **מה למדנו מצבי ואיל.** הכי[א] לכתוב אך הטמא והטהור יחדו יאכלנו: **מה פסולי המוקדשין בשחיטה.** דלעיל מהאי קרא כתיב וזבחת מבקרך וגו'. בספרים[ס] גרסינן מקיש צבי ואיל לבהמה מה בהמה בשחיטה כו' ולא מוקי להאי קרא דכי ירחיב בפסולי המוקדשין אלא בבשר תאוה של חולין: **מאן תנא.** דלעיל דקתני [כז:] נוחרו או עוקרו דפליג עליה דרבי אלעזר הקפר: **כאשר צויתיך.** למד שנתפרשה לו מצות שחיטה על פה דהיכן ציוהו בכתב: **רוב אחד כו'.** לאו מקרא יליף אלא כלומר על הלכות שחיטה נצטוה: **וושט.** מיוחד שבסימנים הוא שחיות הבהמה תלוי בו דהא בנקב במשהו מיטרפא ואילו קנה עד דמיפסק רובא: **שחט את הוושט.** בעוף: **ואילו שחיטה בגרגרת לא קתני.** דנימא שחט גרגרת ואח"כ נשמט הוושט כשרה אלמא לא מיתכשרא בקנה לחודיה: **משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי.** להכי נקט שחיטה בוושט והשמטה בגרגרת: **שני חצאי סימנין.** פסול דכמו דלא עביד מידי דמי דזיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא: **בעוף.** שכולהו כולו כאחד וצריך שיהא דמי בשחיטה יפה: **עד שישחוט כו'.** ות"ק לא פליג אלא אוורידין: **משום דושט סמוך לוורידין.** נקט ליה ומיהו הוא הדין לקנה. הוושט הוי בין קנה למפרקת סמוך לוורידין: **ושהה בה כו' כשרה.** משום דחצי גרגרת לאו התחלת שחיטה היא שאפילו נקרע חציו לא מיטרפא בהכי: **לא בבהמה.** כלומר הא אפילו בבהמה קאמר דהא גמרה לאו אגרגרת קאי אלא אכולה שחיטה קאי: **וגמרו.** סלקא דעתין וגמרו בהאי כל שהוא שהרי נשחט הרוב דפגימה קמייתא כשלימה דמיא והאיכא רוב קמן: **גמרו לוושט.** והכי קאמר והוסיף עליו כל שהוא דה"ל רובא וגמרו לו לוושט לאחר מכאן: **בלא רוב בשר.** כדאמרן בפ"ק (לעיל כא.) דאי חתיך רוב רוחב הבשר עם המפרקת קודם לסימנין הויא לה מתה קודם חתיכת הסימנין ותו מאי מליק: **בעולה.** דבעי הבדלה כדאמרן בפ"ק (שם) חותך שנים. קתני מיהא לוושט או לקנה כר"נ: **מאי הוי עלה.** לענין שחיטה: **כדקאמרת.** במליקה: **דלמא.** מליקה שאני דליכא חתיכת שדרה ומפרקת ואזיל ליה חיותיה בכל דהו: **ממסמס קועיה.** מלוכלך צוארו כדמא שנקרע צוארו וצריך לבדוק בסימנין שמא נפסק הקנה או ניקב הוושט. ומשום ספק דרוסה לא בעי למבדקיה דתלינן בכלבא או בקניא כדאמרינן התם (לקמן דף נג:) ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא:

והדר

תיהני לה סכין לטהרה מידי נבלה. הך פירכא ליתא לר' יוסי דאמר בזבחים פרק חטאת העוף (דף סט:) גבי מלק ונמצאת טרפה דאין מליקה מטהרת מידי נבלה לדווקא (ג) שחיטה מטהרת (ב) בבהמה אלא לרבי מאיר פריך דקאמר התם נמי דמליקה מטהרת: **רבי היא דתניא כו'.** הוה מצי למימר בר קפרא היא אלא דניחא ליה לאוקמי משניות דלעיל כרבי (ט)הקשה רבינו אפרים דהכא ס"ל לרבי דיש שחיטה לעוף מן התורה ובפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר כט:) קאמר גבי פלוגתא דרבי ורבנן דכ"ע כדי לחנכו במצות וא"כ לרבי הא קא אכיל כהן מליקה דה"נ פריך (ד) לעיל מיניה למ"ד כדי לחנכו במצות קאכיל כהן מליקה ומשני קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה ולרבי ליכא לשנויי הכי אם כן תיקשי ואפילו יחזיר סימנין ויוליך ויביא נבלה היא לרבי דבעי שחיטה כדתנן בפ"ק (לעיל טז.) מוליכה את המאכלת ועוד דמ"ד מחזיר קסבר מוליך ומביא במליקה פסול דבעינן אחר לא מיתוקמא מתניתין דפ"ק (שם יט:) דנמלא כשר בשחיטה וא"כ ה"ל דורס וי"ל דהתם בנזיר דיחויא בעלמא הוא דמההיא ליכא למידק דתהוי פלוגתא דתנאי אי הלכה הוא בנזיר או כדי לחנכו אבל מ"מ אמת הוא דרבי סבר דהלכה הוא בנזיר כיון דסבר דיש שחיטה לעוף מן התורה א"נ קסבר כדי לחנכו ומביא חטאת העוף ואינו נאכל מידי דהוי אחטאת העוף הבאה על הספק: **ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה.** י"מ דדריש בגימטריא דכאשר אל"ף אחד בעוף שי"ן שנים בבהמה רי"ש רובו של אחד כמוהו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה (ה) ראשי תיבות למפרע של כאשר הוי רובו של אחד כמוהו: **אתא כי ממסמס קועיה דמא.** פירש בקונטרס וצריך בדיקה בסימנים שמא נפסק הקנה או ניקב הוושט ומשום ספק דרוסה לא בעי בדיקה דתלינן בכלבא או בקנה דאמר באלו טריפות (לקמן נג.) ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא וא"ת למאי נפקא מינה (ו) אי תלינן בכלבא או בקניא כיון דאפילו קניא בעי בדיקה וי"ל דנפקא מינה דאי הוה תלינן בשונרא הוה צריך בדיקה כנגד כל החלל אע"ג דליכא ריעותא אלא כנגד הסימנין א"נ לענין ספק דרוסה אפי' לא אלימו הסימנין אלא משהו טריפה כדאמר לקמן (דף נג.) דגרגרת דרוסתו במשהו דזיהרא מיקלא קליא וריב"א מפרש דהכא בשמעתין הויא (ז)

משום

מסורת הש"ס

א) [צ"ל ליניכא וכ"ה לקמן פה: וכן גרס הערוך], ב) לעיל כ: [זבחים סה.], ג) [בכורות לג.], ד) [פסחים כב: וש"נ ועיין תוס' סנהדרין עג. ד"ה הרי זה], ה) יומא עה: לקמן פה., ו) [עי' רש"י בפי' החומש וזבחת כאשר צויתיך למדנו שיש צוי בשחיטה היאך ישחוט והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה מסיני ע"כ], ז) לעיל י. [תוספתא פ"ב ה"א], ח) [עיין תוס' לקמן נג. ד"ה יביא ויקיף], ט) [תוספתא זבחים פ"ב], י) [לקמן כט.], כ) לעיל כא. [זבחים סה:], ל) [איוב יג], מ) [לקמן עג:], נ) צ"ל ועוף, ס) [ראה יב כג], ע) עיין מהר"ם.

◆

תורה אור השלם

1. אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת הַצְּבִי וְאֶת הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֶנּוּ:
דברים יב כב

2. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ:
דברים יב כא

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה למדנו וכו' הכי הו"ל למכתב: **(ב)** תוס' ד"ה תיהני וכו' מטהרת כמו בבהמה:

◆

לעזי רש"י

טיינ"א. עש.
פרק"א. עור אדום.

◆

מוסף רש"י

מלק בסכין. ומליקה לא הויא, דמצותו של כהן בציפורן, ושחיטה לא הויא כדאמרינן בהכל שוחטין (לעיל כ:) מפני שהוא מחליד ומפני שהוא דורס (זבחים סח.). **מטמא בגדים אבית הבליעה.** נבלה היא והאוכל נבלת עוף טהור מטמא בגדים שהוא לובש בשעה שבולעה ולא בגדים שקודם לכן ולא בגדים שלבש אחר שהיא במעיו, ואין לה טומאת מגע לגמרי אלא טומאת בליעה זו לבדה, ומולה ילפינן לה בפרו"כ מנבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה (ויקרא כב) וכתיב נמי (שם יז) והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר ובעוף משתעי קרא (לעיל כ: ע"ש). **ברבי.** גדול בדורו היה (לעיל יא:). **כאשר צויתיך.** ולא מצינו בתורה צווי הויתה היאך, מכאן אתה למד שנמסרו לו הלכות שחיטה על פה (יומא עה: ובעיין לקמן פה.). **שנצטוה משה כו'.** על הלכות שחיטה בעל פה ואע"פ שלא כתבו בתורה (לעיל כ.). **שחט את הוושט.** בעוף שהכשרו בסימן אחד, פי' לא חיישינן לעיקור דשני, והוא דנקט שחיטה בוושט ושמוטה בגרגרת, הוא הדין דאפילו איפכא נמי, אלא משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי (לעיל י.). **נשמטה הגרגרת.** תחלה, הרי נטרפה (שם). **חותך שדרה.** חוט השדרה, **ומפרקת.** עצם הצואר. **בלא רוב בשר.** המקפת סביב כדאמרינן בהכל שוחטין (לעיל כ:) נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה ומטמאה ואפילו מפרכסת, הלכך אי הוי חותך רוב בשר קודם הסימן הויא לה מתה ולא מכשיר בה מליקה וסימנין הלכה למשה מסיני הן (זבחים סה:). **חותך סימן אחד.** בחטאת העוף כתיב ולא יבדיל, גבי שמיעת הקול בויקרא, הילכך כנגד סימן שני, דעוף הכשרו בסימן אחד (לעיל כא.). **ורוב בשר עמו.** לאחר מליקת הסימן (שם). **שנים או רוב שנים.** בהכל שוחטין (שם) אמרינן שנים לרבנן רוב שנים לר"א בר"ש והתם פליגי בה בקראי (זבחים סה:).

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"א מהל' שחיטה הל"ד טוש"ע יו"ד סי' א':
יג ב מיי' שם הל"ט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כא סעי' א:
יד ג מיי' שם פ"ג הלי"ד טו ועיין שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כד סעי' טו וברב אלפס פרק זה דף רפא:
ד [מיי' פ"א מהלכות שחיטה הלכה יא טוש"ע יו"ד סי' כא סעיף ב]:
טו ה ו ז מיי' שם הל"ה ו ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כג סעי' ה ועיין בהג"ה בסעיף ב:
טז ח מיי' שם פ"א הל"א סמג שם טוש"ע יו"ד סימן כא סעיף ה:

◆

שיטה מקובצת

א] דתניא ר' אלעזר הקפר ברבי אומר. נ"ב עי' תוס' בכורות דף לב ע"ב: **ב]** דאמר כי האי תנא דקתני עוף אין לו שחיטה: **ג]** דדוקא שחיטת בהמה מטהרתה מידי נבלה אלא לר"מ: **ד]** דהכי נמי פריך התם לעיל מיניה ולמ"ד כדי לחנכו: **ה]** וראשי אותיות למפרע של כאשר הוי: **ו]** וא"ת למאי נ"מ במאי דתלינן בכלבא וקניא כיון דאפי' קניא וכלבא בעי בדיקה: **ז]** דהכא בשמעתין הויא בדיקה משום ספק דרוסה:

◆

רבינו גרשום

פטור מלכסות דנחירתו לאו זו היא שחיטתו: מיתיבי השוחט וצריך לדם חייב לכסות. עכשיו כיצד הוא עושה דיהא פטור נוחרו או עוקרו. מאי לאו בעוף דקא בעי לדמיה לייניבא כלומר עש והיאך אמרת דנחירתו זהו שחיטתו וחייב לכסות: לא בחיה דקא בעי לדמיה ללבא כלומר פרייא יירקניק ופטור אבל בעוף מחייב: מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה. כלומר מי שמולק דינו ששובר מפרקת וכיון דמלק בסכין לא חשוב מליקה ועכשיו תשובה נבלת עוף ומטמא (בנבלת עוף) אבית הבליעה ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה וכו' דכי תבר ליה[א] כלומר שזו שחיטתו תיהני ליה סכין וכו': הוא דאמר אין שחיטה לעוף כו' סבירא ליה כר' אלעזר הקפר וכו': הרי זה בא ללמד כלומר דכתב כאשר יאכל וכו' כן תאכלנו כלומר ילפינן דבר אחר ממנו והוא עצמו ילפינן מפסולי המוקדשין וכו' ור' פליג עליה דהוא א' דשחיטה לעוף מן התורה: קתני אחד כל דהו דמשמע בין ושט בין קנה. (וכו'): מאי אחד מיוחד שבסימנין כלומר שהוו ושט שהוא חמור לענין טרפה יותר מקנה שזה אפי' ניקב כל שהוא טרפה וקנה בכאיסר האיטלקי וכו': ואילו שחיטה בגרגרת לא קתני אלא בושט וקשיא לרב נחמן. לא משום דגרגרת עבידא לאישתמוטי שקשה היא ונשמטה ומה לשון נשמטה רומפיר ועדיין אומר אני או ושט או קנה: ר' יהודה א' עד שישחוט את הושט ולא אפי' קנה והיאך אמרת או ושט או קנה: לא משום דושט סמוך לורידין ועדיין א' אני או ושט או קנה: ומאי לאו בעוף ומאי גמרה גמרה לגרגרת ושי"מ או ושט או קנה ומאי גמרו גמרו לקנה והיאך אמרת ושט ולא קנה וכו': קתני מיהת הגיע לושט או לקנה וקשיא לרב אדא בר אהבה: מאי הוי עלה כלומר השתא באיזה ענין אמרינן (אמרינן) או ושט או קנה [או ושט] ולא (ושט) [קנה] אמר ליה כדקאמרינן כלומר כדאקשינן או ושט או קנה לא דלמא שאני

[א] נראה דצ"ל תבר ליה וכו' תיהני ליה סכין וכו' כלומר שזו שחיטתו: הוא דאמר וכו'.